

Stockholm den 13 februari 2025

R-2024/2411

Till Justitiedepartementet

Ju2024/02299

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 13 november 2024 beretts tillfälle att yttra sig över Justitiedepartementets utkast till lagrådsremiss Skärpta krav för offentliga biträden och höjda kompetenskrav för tolkar i migrationsärenden.

Sammanfattning

Advokatsamfundet, som hänvisar till sina tidigare anförda synpunkter i nu aktuella frågor,¹ tillstyrker förslagen om behörighetskrav för offentliga biträden samt en möjlighet till obehörighetsförklaring av offentliga biträden och registrering av avvikelser, men understryker att tillämpningen måste ske på ett förutsägbart sätt och hanteras centralt.

Advokatsamfundet tillstyrker förslagen om tillstånd för substitution samt krav på auktoriserade tolkar i migrationsprocessen.

Utgångspunkter

Migrationsrätten har sedan 2015 genomgått omfattande förändringar och det är idag ett komplext och omfattande rättsområde, där de beslut som fattas får ingripande konsekvenser för den enskilde. Rätten till offentligt biträde och tolk, liksom att de personer som förordnas som offentliga biträden och tolkar är tillräckligt kvalificerade

¹ Se Advokatsamfundets remissyttrande den 1 november 2023 över departementspromemorian En översyn av vissa frågor om offentliga biträden (Ds 2023:14).

och engagerade, är av stor vikt för att säkerställa den enskildes rättssäkerhet i migrationsprocessen.

I utkastet till lagrådsremiss behandlas förslagen i den underliggande departementspromemorian (Ds 2023:14). I förhållande till förslagen i promemorian har vissa ändringar gjorts, bl.a. föreslås att behörighetskraven ska skärpas generellt i mål och ärenden där offentliga biträden förordnas och att regleringen om hantering av personuppgifter ska omfatta även tolkar.

Synpunkter

Behörighetskrav för offentliga biträden

Det föreslås att behörighetskraven för offentliga biträden skärps så att den som kan komma i fråga ska vara advokat, biträdande jurist på advokatbyrå, eller ha avlagt de kunskapsprov som krävs för domaranställning. Endast den som på grund av kunskaper och erfarenheter, och även i övrigt är särskilt lämplig för uppdraget, får förordnas.

Advokatsamfundet ställer sig fortsatt positivt till förslaget om skärpta behörighetskrav. Advokatsamfundet understryker dock fortsatt att frågan om förordnande av offentligt biträde i migrationsrättsliga mål, och därmed lämplighetsbedömningen, bör flyttas till domstol. Den föreslagna ordningen kan med fördel liknas vid den som framgår av 20 kap. 9 a § föräldrabalken. Nuvarande ordning får det i vissa fall att framstå för den sökande som att advokaten arbetar på Migrationsverket eller Polismyndigheten, vilket skapar en oklarhet avseende oberoendet i förhållande till klienten.

Generell obehörighetsförklaring av olämpliga ombud och biträden

Advokatsamfundet ställer sig positivt till förslaget om att det ska införas en möjlighet till generell obehörighetsförklaring av offentliga biträden.

Advokatsamfundet understryker fortsatt att det är viktigt att det är noggranna och förutsägbara utredningar som ligger till grund för beslut om obehörighetsförklaring, att det finns en fungerande ordning för lämplighetsprövningen samt att hanteringen av obehörighetsförklaring sker centralt och inte utspritt på olika enheter. Det måste finnas en på förhand utarbetad rutin för hur en generell obehörighetsförklaring ska gå till.

I utkastet till lagrådsremiss anges att det vid obehörighetsförklaring bör finnas ett väldokumenterat beslutsunderlag som ska ha kommunicerats med den som åtgärden

avser. Advokatsamfundet anser emellertid att det tydligt av lagtexten bör framgå att underlaget kommuniceras med den som åtgärden avser, innan ett beslut om obehörighetsförklaring kan fattas.

Advokatsamfundet vidhåller att det inte bör finnas krav på prövningstillstånd för överklagande till tredje instans, med tanke på hur ingripande en obehörighetsförklaring blir för den enskilde.

Substitution av offentliga biträden

Det saknas idag krav på tillstånd för att offentliga biträden ska få sätta någon i sitt ställe genom substitution. Promemorian föreslår att det införs krav på tillstånd för att offentliga biträden ska få sätta någon annan i sitt ställe genom substitution.

Advokatsamfundet ställer sig positivt till att det införs tillståndskrav för substitution i migrationsrättsliga ärenden.

Avseende formuleringen om att ett tillståndskrav ska ”förhindra långvariga och systematiska substitutioner”, vill Advokatsamfundet fortsatt framhålla att långvariga substitutioner i vissa fall kan vara både befogade och lämpliga. I de fall då en substitution äger rum tidigt i ett ärende uppstår ofta förtroende mellan klienten och den som hanterat ärendet genom substitution. Det kan då vara lämpligt att substitutionen kvarstår genom hela processen, för att undvika att klienten bollas mellan olika personer och av kostnadseffektiva skäl. Fokus bör således vara att stävja systematiska substitutioner, snarare än långvariga.

Hantering av uppgifter om offentliga biträden och tolkar

Det föreslås att Migrationsverket och Polismyndigheten ska få möjlighet att registrera såväl avvikelser som särskild kompetens hos offentliga biträden.

Advokatsamfundet ställer sig frågande till vad som kan utgöra en registrerbar avvikelse. Måttet för vad som kan utgöra ett normalskickligt biträde skiljer sig sannolikt åt mellan exempelvis lagstiftningens krav, god advokatsed eller det som en myndighet kan anse är advokatens skyldighet. Det råder inte sällan skilda uppfattningar mellan advokater och myndigheter vad som ingår i advokatens uppdrag, vilken rådgivning som kan lämnas eller vilka uppgifter som kan eller inte kan lämnas

om klienten. Advokatsamfundet anser därför att det bör tydliggöras vad som kan utgöra en registrerbar avvikelse.

Advokatsamfundet ställer sig positivt till möjligheten att registrera avvikelse om tolkar, men understryker att det även i den delen bör tydliggöras vad som utgör en registrerbar avvikelse.

Tolkning i migrationsprocessen

Det föreslås att det införs en regel med innebörden att Migrationsverket och Polismyndigheten, i ärenden där den enskilde har rätt till ett offentligt biträde, om det är möjligt ska anlita en tolk eller översättare som är auktoriserad. Advokatsamfundet ställer sig positivt till detta förslag.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander